

**ORKLAND
KOMMUNE**

Kommunal strategi for miljø og kulturlandskapsarbeidet 2020 - 2023

Sist endret: 25.2.2019

Innhold

BAKGRUNN.....	3
MÅL	3
VARIGHET	3
RELEVANTE LOVER, FORSKRIFTER OG RUNDSKRIV.....	3
MILJØSTATUS FOR ORKLAND	3
Forurensning og forsøpling:.....	4
Hydrotekniske anlegg.....	4
Gårdsfyllinger	4
Nedgravde oljetanker	4
Rundballelager	4
Overflateerosjon	4
Utvasking av næringsstoffer	5
Forfalte gjerder	5
Utrangerte redskaper.....	5
Husdyrgjødsel.....	5
Kompostert slam	5
Kulturlandskap	6
Bygninger	6
Gjengroing.....	6
Bekker	6
Nydyrking	6
Grustak.....	7
Fjerning av landskapselementer som åkerholmer, steingjerder og kantskog.....	7
Deponering av overskuddsmasser	7
Spredning av uønskede arter	7
Delingssaker	7
Tilplanting av innmark.....	7
Nedbygging av dyrket mark	8
MÅL, STRATEGIER OG TILTAK:	9
PRIORITERING:	11
SØKNADSRISTER:.....	11
TILSKUDD:.....	11
Tilskudd til planlegging av fellestiltak (områdetiltak):.....	11
Tiltak for å bevare og fremme biologisk mangfold og holde gammel kulturmark i hevd:	11
Tiltak for å fremme tilgjengelighet og opplevelseskvalitet:	11
Tiltak for å bevare kulturminner og kulturmiljøer:	12
Tiltak for å bevare verneverdige bygninger/anlegg som er verdifulle for kulturlandskapet: ...	12
Tekniske miljøtiltak:	12
Miljøplantinger og økologiske rensetiltak:	12
GENERELLE BESTEMMELSER:	13
Krav til søker:.....	13
Veiledende priser for egeninnsats:	13

BAKGRUNN

I 2004 fikk kommunene ansvaret for forvaltningen av SMIL-ordningen. Dette er et rent statlig tilskudd som utbetales og kontrolleres av fylkesmannen. Kommunen får en årlig ramme til disposisjon fra fylkesmannen basert på kommunens vedtatte SMIL-strategi og tidligere oppnådde resultater. SMIL-strategien skal utformes i kontakt med faglagene i landbruket. Basert på søkeres kostnadsoverslag tildeler kommunen ei maksimal tilskuddsramme og en maksimal tilskuddsprosent. Det endelige tilskuddet bestemmes ut fra sluttregnskapet. Søkere som ikke gjennomfører prosjektet sitt får inndradd tilskuddet, dette beløpet kan kommunen disponere til andre prosjekter i løpet av året. Dersom kommunen ikke klarer å bruke opp tilskuddsramma innen en frist som fylkesmannen setter, vil pengene bli inndradd og fordelt til andre kommuner.

MÅL

Mål for strategien er å sikre en konsekvent og forutsigbar behandling av søknader om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Strategien skal trekke opp en grense mellom miljøutfordringer som det er naturlig å løse ved å gi tilskudd, og miljøutfordringer der andre virkemidler er mer egnet.

VARIGHET

Strategien gjelder for perioden 2020 - 2023

RELEVANTE LOVER, FORSKRIFTER OG RUNDSKRIV

Jordloven
Plan og bygningsloven
Gjerdeloven
Vannressursloven
Lov om kulturminner
Naturmangfoldloven
Forskrift om gjødselvarer av organisk opphav
Forskrift om fremmede organismer
Forskrift om nydyrking
Forskrift om bærekraftig skogbruk
Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
Forskrift om produksjonstilskudd
Forskrift om gjødslingsplanlegging
Forskrift om plantevernmidler
Forurensningsloven
Forurensningsforskriften
Tekniske retningslinjer for anlegg, drift og vedlikehold av planeringsfelt
Rundskriv 2019-14, Kommentarer til forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket
Regionalt miljøprogram for Trøndelag 2018 - 2022

MILJØSTATUS FOR ORKLAND

Det er vanskelig å finne statistikk over miljøtilstanden innen landbruket i våre kommuner. Vi må derfor begrense oss til å trekke fram forhold som har betydning for miljø, uten å kunne si noe sikkert om omfanget.

Forurensning og forsøpling:

Hydrotekniske anlegg

I den store investeringsbølgen på 70 og 80-tallet ble mange bekker lagt i rør i forbindelse med planering. Ledningene besto av betongrør uten pakninger i skjøtene, av vekslende kvalitet, og selve leggingen var heller ikke alltid god nok. Mange av disse anleggene holder på å bryte sammen nå, med store erosjonsproblemer som konsekvens.

Gårdsfyllinger

Det har vært kultur i landbruket for å anlegge private søppelfyllinger. I dag har vi organisert innsamling av avfall, og slike fyllinger har vært forbudt i mange år. Vi ser likevel stadig eksempler på ulovlige fyllinger og generell forsøpling av kulturlandskapet. Forurensningsloven § 28 sier «Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet.» Lovens § 32 sier «Produksjonsavfall skal bringes til lovlig avfallsanlegg med mindre det gjenvinnes eller brukes på annen måte. Forurensningsmyndigheten kan samtykke i annen disponering av avfallet på nærmere fastsatte vilkår.» Selv om avfallet blir dumpet på landbrukseiendommer er det ikke alltid grunneier som har dumpet avfallet. Der det er anlagt lovlige deponier av rene masser eller organisk avfall er det en tendens til at utenforstående begynner å dumpe alt mulig avfall uten grunneieres tillatelse. Dette er ofte avfall som er gratis å levere på kommunens avfallsmottak.

Nedgravde oljetanker

En olje eller parafintank har begrenset levetid, og de fleste ståltanker må skiftes etter maks 30 år, glassfibertanker har noe lengre levetid. Oljefyring var særlig populært på 60- og 70 - tallet, og det ligger mange tanker rundt i kommunene som er utsatt for lekkasje. Fra 1. januar 2020 er det forbudt å bruke mineralolje til oppvarming i bolighus, noe som gjør at mange oljetanker ikke lenger har en funksjon. I følge forurensningsloven, skal oljetanker som tas permanent ut av bruk graves opp og fjernes. Huseier er selv ansvarlig for fjerning av oljetank om denne ikke er i bruk, og vil også holdes ansvarlig dersom en lekkasje skulle oppstå.

Rundballelager

Rundballer som er presset uten fortørking vil ha betydelig avrenning av silosaft. Rundballene lagres spredt, i enkelte tilfelle der det er fare for avrenning til vassdrag. Som et forsøk på å motvirke forurensning ble det i siste kommuneplan for Meldal kommune fastsatt forbud mot å lagre rundballer nærmere vassdrag enn 50 meter. I tillegg til avrenning kan det også være et problem at hjort river opp plasten slik at den spres. I og i nærheten av rundballelager er det ofte mye rundballeplast som ligger strødd på bakken og blir presset ned i bakken eller blåst av gårde med vinden.

Overflateerosjon

Mark som ligger uten plantedekke er utsatt for erosjon, særlig i hellende terreng. Fosfor er knyttet til jordpartiklene og tapes ved at matjord eroderer og havner i vassdragene. Prognosene sier at vi vil få mer av kraftige nedbørsperioder i framtida, noe som vil gi mer erosjon. En viktig ordning under regionalt miljøprogram er tilskudd til endra jordarbeiding for å unngå erosjon ved å utsette jordarbeidingen til våren. Ordningen gjelder ikke for engarealer. Satsene er gradert etter om arealene ligger i prioritert eller uprioritert område. I Orkladalføret er områdene fra Svorkmo og ned til fjorden prioritert og utløser et betydelig større tilskudd for arealer med liten eller middels erosjonsfare enn i de uprioriterte områdene. For arealer med stor eller svært stor erosjonsfare er satsene like i prioriterte og uprioriterte områder.

Utvasking av næringsstoffer

Overskudd av nitrogen i jorda vil være utsatt for utvasking og havne som forurensning i vassdragene. Fosfor er sterkere bundet til jordpartiklene og blir et problem dersom erosjon fører jord ut i vassdraget. For å redusere utvaskingen av nitrogen er det viktig å ikke gjødsle mer enn plantene kan ta opp gjennom vekstsesongen, og ikke spre husdyrgjødsel for seint i sesongen. For å kunne søke produksjonstilskudd, RMP og SMIL-midler er det et krav at man har gjødslingsplan. Det er innført flere ordninger under RMP som skal redusere forurensningen. Det gis tilskudd til fangvekster, til tidlig spredning av gjødsel, til nedlegging/nedfelling av gjødsel og til slangespredning av gjødsel. Det gis også tilskudd til grasdekt grasstripe på minimum 8 meters bredde mot vassdrag, tanken er at denne skal holde tilbake og ta opp avrenning av næringsstoffer før de havner i vassdraget.

Forfalte gjerder

Det fins mange gamle gjerder, delvis med piggråd, som ikke lenger er i bruk og som står og forfaller. I tillegg til å være skjemmende kan de være farlige for dyr og folk. Gjerdeloven § 5 sier at «når grannegjerde ikke blir holdt oppe lenger skal grannene ta bort gjerdet eller gjerderester som kan være skadelig for folk eller husdyr.» Dette blir sjelden fulgt opp. Kommunen har tidligere gjennomført såkalte piggrådaksjoner i samarbeid med Retura, der det ble gitt tilskudd for innlevering av piggråd og gamle gjerder. Responsen på dette var brukbar i starten, men dabbet av etter hvert. Det er også gitt SMIL-midler til enkeltbrukere for fjerning av gamle gjerder, dette blir ikke lenger akseptert av fylkesmannen, som mener man heller skal kreve fjerning etter gjerdelovens bestemmelser.

Utrangerte redskaper

På noen plasser blir ikke utrangerte redskap og maskiner levert til gjenvinning, men blir hensatt i utmarka der de står og ruster. Retura har tidligere gjennomført ryddeaksjoner med gratis bortkjøring av metallredskap med godt resultat.

Husdyrgjødsel

For å unngå forurensning er det viktig at gjødsel blir spredd så tidlig i vekstsesongen at plantene kan nyttiggjøre seg den. I Orkdal og Meldal er det ved lokal forskrift gitt tillatelse til spredning i eng fram til 10. september. Mellom 1. og 10. september kan det maksimalt spres inntil 1 tonn pr. daa. Hvis gjødsel pløyes ned, er det tillatt å spre fram til 1. november. Ved spredning i åpen åker er det viktig med nedmolding raskest mulig. Det er fortsatt mange som sprer gjødsel seint på høsten, noe som medfører stort næringstap. Fra 2018 er spredning av husdyrgjødsel før 10. august støtteberettiget gjennom regionalt miljøprogram. Det er også åpnet for å gi støtte til bygging av gjødselkummer gjennom Innovasjon Norge. Det har etter hvert blitt etablert mange fjærfehus på utskilt tomt, disse må ha avtale om enten å leie spredeareal eller at noen kommer og henter gjødsel. Så vidt vi vet er denne gjødsel etterspurt og lett å bli kvitt. Ny nasjonal gjødsel forskrift er under arbeid, denne vil innebære et økt krav til spredeareal i forhold til dagens, som er på 4 daa pr. gjødseldyrenhet.

Kompostert slam

Ved å utnytte kloakkslam som gjødsel blir vi kvitt et avfallsproblem og tilfører jorda fosforrikt, organisk materiale. På mager sandjord kan dette gi bedre forhold for kornet og gi økte avlinger. Faren er dersom slammet har høyt innhold av tungmetaller kombinert med jord som har et naturlig høyt innhold. Kommunen har anledning til å etterspørre analyser av både slam og jord for å unngå opphopning av

tungmetaller i jorda. Selve spredningen gir lokale luktproblemer som langt overgår vanlig husdyrgjødsel. Bruk av slam reguleres i Forskrift om gjødselvarer m.v. av organisk opphav.

Kulturlandskap

Bygninger

Mange gamle bygninger står fortsatt og forfaller, andre har fått redusert sin verdi som kulturminner pga. ombygginger og mislykkede restaureringsforsøk. Bygninger som er så gamle at de er verneverdige er registrert i SEFRAK-registeret. Det fins ulike offentlige tilskuddsordninger for å ta vare på verneverdige bygninger. Fredede bygninger kan få tilskudd gjennom Riksantikvaren, andre kan søke tilskudd gjennom Kulturminnefondet eller Stiftelsen UNI. Den tidligere Orkdal kommune hadde opprettet en egen tilskuddsordning innen dette feltet, med tilskudd opp til 30 000 kr pr. prosjekt. Det er en økende bevissthet for å ta vare på gamle bygninger og lokal byggeskikk, mellom annet har både Orkdal og Meldal kommune fått laget sin egen byggeskikkveileder. I 2017 ble det startet en lokal avdeling av Fortidsminneforeningen i Orkdal. Plan- og bygningsloven gir kommunen hjemmel til å pålegge eier av forfalne bygninger at bygningen blir satt i stand eller revet. Hvis eier av bygningen ikke retter seg etter pålegget, kan kommunen ilegge tvangsmulkt.

Gjengroing

På grunn av færre husdyr og endrede driftsformer blir mange beiter liggende ubrukte og gror igjen med lauvkratt. Dette kan også gjelde for tungbrukt dyrkajord. Å ta vare på det åpne kulturlandskapet er noe som engasjerer mange, og vi ser stor interesse i å rydde bort skog og få i gang ny beiting. Mange planter og sopper vokser bare i gammel kulturmark, og vil forsvinne dersom arealene gror til. I de seinere år har det blitt en utvikling der gårdbrukere skaffer seg særlig sauer, men også geiter for å bruke dem som kulturlandskapspleiere. Det er også eksempler på at beitedyr anskaffes for å leies ut. Det nye systemet No-fence gjør det enklere å ta i bruk beiteområder som har vært for kostbare å gjerde inn på tradisjonelt vis.

Bekker

Gjennom tiden er mange bekker kanalisert eller lagt i rør for å få enklere driftsforhold. Dette har fått store negative konsekvenser for fisk og andre vannlevende organismer. Gjennom EU's vanddirektiv er vi pålagt å forbedre forholdene i bekker og elver, både mht. vannkvalitet og de fysiske forholdene. Orkla vannområde har ansvaret for dette arbeidet, men det kan også være naturlig å bruke SMIL-midler for å få gjennomført prosjekter som bidrar til å nå målet om god økologisk tilstand i alle vannforekomster der dette er praktisk og økonomisk mulig.

Nydyrking

Er regulert gjennom «Forskrift om nydyrking» som har som formål å sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur- og kulturlandskap. Det skal legges vekt på hensynet til miljøverdier som biologisk mangfold, kulturminner og landskapsbildet. Det er et nasjonalt politisk mål å øke nydyrkingen. Samtidig er nydyrking et stort naturinngrep som kan ha negative effekter på naturmangfold, lokalklima, vannhusholdning og klima. Det er for tiden forslag om endring av nydyrkingsforskriften ute på høring. Forslaget går ut på å forby dyrking av myr. Hovedhensikten med et slikt forbud er å redusere landbrukets utslipp av karbondioksid (CO₂) og lystgass (N₂O). En positiv bieffekt av å beholde myrene intakt er at de utjevner vanntilførselen i bekker og elver slik at disse får en mer stabil vannføring og mindre fare for flom. Myrene er også viktige økosystemer.

Grustak

Et grustak er et stort terrenginngrep som kan være svært skjemmende de årene det er i drift. Det er viktig at gamle grustak blir satt i stand etter at drifta er avsluttet. Noen grustak ble startet opp før slike tiltak ble regulert gjennom lovverk, for nyere tiltak vil det vanligvis foreligge en driftsplan med en planlagt sluttdato. Det er nødvendig å følge opp disse sakene for å sikre seg at vilkårene blir fulgt opp av driver. Grustak og steinbrudd reguleres av mineralloven som forvaltes av Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). Arealbruken er regulert av plan- og bygningsloven, mens terrenginngrepene må utføres i henhold til driftsplan som skal godkjennes av DMF.

Fjerning av landskapselementer som åkerholmer, steingjerder og kantskog

Dette er landskapselementer som gir et mer variert og spennende kulturlandskap, men ofte oppleves som et hinder for et moderne og effektivt jordbruk. Forskrift om produksjonstilskudd § 4 setter forbud mot visse inngrep dersom ikke kommune har gitt sin tillatelse. Fjerning av kantskog langs vassdrag er også forbudt etter vannressursloven. Ved nydyrking er det et krav om sette igjen et vegetasjonsbelte på minimum 6 meter mot bekker med helårs vassføring, og 2 meter mot bekker uten helårs vassføring

Deponering av overskuddsmasser

Stor byggevirksomhet skaper et behov for steder å deponere overskuddsmasse. Det er viktig å styre massedeponeringen mot områder der de negative effektene på natur- og miljø blir minimert. Ved å bruke gamle grustak til deponier kan man i tillegg få fylt opp store krater i landskapet og tilbakeført landskapet til det opprinnelige. Der dyrkajorda ligger så lavt at den er utsatt for flom eller forsumping kan en oppfylling med overskuddsmasser gi bedre forhold for jordbruk.

Spredning av uønskede arter

Mange steder i kommunen har fremmede arter spredd seg i en slik grad at de fortrenger stedeegne arter. Artene blir spredd gjennom menneskelig aktivitet av ulikt slag, som for eksempel masseflytting. Vi har også eksempel på bevisst utsetting av gjedde i Sika-vassdraget. Andre arter blir spredd av fugler, et godt eksempel på dette er arten rødhyll, som er blitt et stort problem for skogbruket i enkelte områder. Kommunen jobber aktivt med å registrere og bekjempe uønskede arter.

Delingssaker

Vi har en del søknader om fradeling av tomter som vil vanskeliggjøre landbruksdrift i framtida, for eksempel kårhus som ligger inntil eksisterende tun. Det er også en del søknader om fradeling til boligtomter som skjærer seg inn i sammenhengende landbruksarealer og vanskeliggjør drifta. Slik dannes det små dyrkede lommer mellom bolighusene som er lett å ofre i neste omgang. På denne måten tas bit for bit av jordbruksarealet. Det er uheldig med for mange dispensasjoner fra de vedtatte planene. Fylkesmannen kan fremme innsigelse mot uheldige dispensasjonsvedtak, og har i økende grad benyttet denne muligheten.

Tilplanting av innmark

De siste 50 årene er mange tidligere beiter blitt plantet til med gran. Etter som trærne har vokst er tidligere åpne landskapet forvandlet til tette ungskogfelt. Slike ungskogfelt er å betrakte som biologiske ørkener der det ikke fins bunnvegetasjon. For noen år siden ble skogbruksloven endret slik at det er lov å hogge ungskogen før den har nådd hogstklasse 5. Trenden de siste årene er at

en del ungskogfelt blir hogd og gjort om til beiter. Dette er et tap for skogbruket, men gir et åpnere kulturlandskap.

Nedbygging av dyrket mark

Presset mot dyrkamarka er stort i Orkland, særlig i sentrale deler av kommunen. Mye matjord bygges ned hvert år, og nye prosjekter står for tur. Utbyggingsinteressene bør i størst mulig grad styres bort fra den mest verdifulle dyrkamarka. Dersom det likevel er vedtatt å bygge ned dyrket mark bør det være et krav om at jorda flyttes til et i utgangspunktet udyrkbart areal i samme klimasone slik at det tapte produksjonsarealet kan erstattes i forholdet 1:1.

MÅL, STRATEGIER OG TILTAK:

Delmål forurensning	Tiltak/virkemidler		
	Administrative/ politiske	Økonomiske	Juridiske
Få slutt på dumping av avfall i private fyllinger, fjerne forurensende fyllinger, dekke til fyllinger som kun er skjemmende	Informere om lovverket, reagere konsekvent når det oppdages ulovlige fyllinger, gi pålegg om opprydding	Gi dagmulkt ved overskredet frist for opprydding. Avkorting av produksjonstilskudd	Forurensningsloven
Hindre at pressaft fra rundballer havner i vassdrag	Informere i meldingsblad/ lokalpresse Gi pålegg om flytting i alvorlige tilfeller	SMIL-tilskudd til godt plasserte/opparbeidede rundballelager	Forskrift om silopressaft Forurensningsloven
Få ryddet bort gamle gjerder som er skjemmende eller farlige for dyr og mennesker.	Kreve fjerning av gamle gjerder når det gis tilskudd til ny inngjerding. Gi pålegg om fjerning		SMIL-forskriften Gjerdeloven
Oppnå optimal bruk av husdyrgjødsel	Informere om frister og regler for nedmolding. Følge opp med reaksjoner ved brudd på regelverket	Avkorting av produksjonstilskudd	Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav, Forskrift om produksjonstilskudd
Få en optimal bruk av kloakkslam	Grundig saksbehandling, sette vilkår, reagere ved brudd på vilkår		Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav
Redusere erosjon og utvasking av næringsstoffer til et minimum	Informere om tilskudd til endret jordarbeiding, vegetasjonsbelter etc. Kontrollere at 2-metersbeltet mot bekker er intakt	Tilskudd til miljøplantinger, hydrotekniske tiltak og fangdammer	SMIL-forskriften Forskrift om produksjonstilskudd
Hindre lekkasjer fra gjødselkjellere og pressaftkummer	Veiledning, behandle klager som kommer inn, gi pålegg om utbedring.	BU-midler	Forskrift om husdyrgjødsel, forskrift om pressaft
Hindre spredning av fremmed arter	Informere om faren for spredning av uønskede arter, aktivt fjerne uønsket flora og fauna,	Fylkesmannens miljøvernaveidning har egne tilskuddsordninger som kommunen kan bruke for å finansiere fjerning av svartelistede arter.	Norsk svarteliste, Forskrift om fremmede organismer, Naturmangfoldloven

Delmål kulturlandskap	Tiltak/ virkemidler		
	Administrative/politiske	Økonomiske	Juridiske
Ta vare på det åpne kulturlandskapet, stoppe gjengroing	Følge opp krav om driveplikt. Restriktiv holdning til tilplanting av beitemark.	Tilskudd til rydding og inngjerding av gammel kulturmark der hensikten er å ta vare på biologisk mangfold	Jordloven § 8 SMIL-forskriften
Bevare et variert og vakkert kulturlandskap	Prioritere kulturlandskapshensyn ved søknad om nydyrking. Restriktiv praksis mht. søknader om å få fjerne restvegetasjon og kantvegetasjon, åkerholmer etc.	Tilskudd til miljøplantinger, leplantinger og alléer. Trekk i produksjonstilskudd ved fjerning av kantsoner, åkerholmer og andre restarealer.	Forskrift om produksjonstilskudd SMIL-forskriften
Ta vare på gamle verneverdige bygninger og anlegg i kulturlandskapet	Informere, ta direkte kontakt med eiere av verneverdige hus Formidle kontakt med Kulturminnefondet	Tilskudd til restaurering	SMIL-forskriften
Hindre at dyrket mark blir nedbygd og oppstykket av boligbygging	Restriktiv praksis mht. dispensasjoner fra kommuneplanen.		Jordloven, Plan og bygningsloven
Hindre at planeringer og bekkelukkinger forringer verdier i kulturlandskapet	Restriktiv praksis mht. å tillate slike tiltak,	Tilskudd for gjenåpning av lukka bekker	Forurensningsloven kapittel 4 Tekniske retningslinjer SMIL-forskriften
Hindre at jordbrukseiendommer blir liggende ubebodd	Vurdere løsning for den enkelte sak etter skjønn. Alternativer: Personlig boplikt, utleie, fritidsbolig		Konsesjonsloven, odelsloven
Hindre at grustak blir liggende som skjemmende sår i landskapet	Reguleringsplan med krav til at uttaket skal skje i etapper med opprydding etter hvert. Påvirke entreprenører til å ta dem i bruk som deponier for rene masser	Vurdere dagbøter ved manglende etterleving av vilkår om istandsetting	Plan og bygningsloven
Ta vare på det biologiske mangfoldet	Kartlegging av biologisk mangfold i kommunen. MIS-registrering i forbindelse med ny skogbruksplan.	Tilskudd til kartlegging og skjøtsel av særlig verdifulle biotoper. Tilskudd til gjenoppretting av biotoper.	SMIL-forskriften

PRIORITERING:

Vi vil spesielt prioritere tiltak som kan bidra til:

- a) å ta vare på og øke det biologiske mangfoldet ved å hindre gjengroing av gammel kulturmark
- b) å redusere erosjon, forurensing og forsøpling
- c) å restaurere den opprinnelige vassdragsnaturen der den er ødelagt av tidligere inngrep

SØKNADSRISTER:

Det vil bli 2 årlige søknadsomganger med søknadsfrist 15. mars og 1. september.

TILSKUDD:

Det kan gis tilskudd til følgende tiltak:

Tilskudd til planlegging av fellestiltak (områdetiltak):

Det kan gis tilskudd til planlegging og registreringer i forbindelse med fellestiltak. Det må foreligge skriftlig avtale med grunneierne.

Tilskudd inntil 100% av godkjent kostnadsoverlag.

Tiltak for å bevare og fremme biologisk mangfold og holde gammel kulturmark i hevd:

Tilskudd kan gis til tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet ved å opprettholde eller gjenopprette leveområder og spredningsveier for ville planter og dyr i, eller i tilknytning til jordbrukslandskapet.

Tilskudd skal bidra til tiltak for å ta vare på gammel kulturmark, biologisk mangfold knyttet til kulturmarka og et åpent eller særpreget landskapsbilde. Aktuelle tiltak kan være inngjerding eller rydding av kratt på gammel kulturmark. Gjelder kun areal som står oppført som fulldyrket, overflatedyrket eller innmarksbeite i AR5.

Gjelder kun tiltak som går klart utover det som regnes som vanlig landbruksdrift. Det settes som betingelse at det ikke skal tilføres gjødsel av noe slag på arealene.

Tilskudd inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag

Tiltak for å fremme tilgjengelighet og opplevelseskvalitet:

Tiltak skal bedre muligheten for ferdsel til fots og opplevelse av landbrukets kulturlandskap gjennom friluftsliv og rekreasjon. Det er et mål å skape sammenhengende sti- og turveinnett knyttet til landbruksveiene, til viktige linjedrag i landskapet og forenkle adkomst til skog, utmark eller strandsoner. Det er også et mål at nye turveier blir lagt i samme trase som historiske veier og ferdselsårer der dette er praktisk. Det gis ikke tilskudd til tiltak for å legge forholdene til rette for parkering og ferdsel med motorkjøretøyer.

Tilskudd inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag

Tiltak for å bevare kulturminner og kulturmiljøer:

Tilskudd kan gis til tiltak som vedlikehold, istandsetting, bevaring og planlagt bruk av kulturminner og kulturmiljøer som er en del av landbrukets kulturlandskap.

Tilskudd inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag

Tiltak for å bevare verneverdige bygninger/anlegg som er verdifulle for kulturlandskapet:

Istandsetting og vedlikehold av gamle og verneverdige bygninger som utgjør et verdifullt element i landbrukets kulturlandskap. Kan også gjelde tekniske anlegg som for eksempel bruer, melkeramper, brønnhus, demninger o.l.

Tiltaket skal ikke innebære endringer i eksteriøret, annet enn en tilbakeføring til historisk utseende. I hovedsak er det kun utvendige arbeider som kan tas med i kostnadsoverslaget. Der det er mulig skal man velge å restaurere opprinnelige bygningsdetaljer framfor å skifte dem ut.

Tilskudd inntil 25 % av godkjent kostnadsoverslag for gårdsbruk uten selvstendig drift, inntil 35% for gårdsbruk med selvstendig drift. Maks tilskudd 100 000 kr

Tekniske miljøtiltak:

- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg for å hindre erosjon på jordbruksarealer og i vannløp og avrenning av næringssalter fra jordbruksarealer, herunder terrengutforming med sikte på bedre kontroll med overflatevatnet.
- Gjenåpning av bekker til erstatning for eksisterende lukka avløp for å redusere flomfare og øke vannløpets sjølfrensningsevne.

Tilskudd inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag

- Anlegge rundballelager for å unngå avrenning og forsøpling.
- Anlegge komposteringsplass

Tilskudd inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag

Miljøplantinger og økologiske rensetiltak:

Klimaplanting/leplanting:

Etablering av varig vegetasjon som le for å beskytte jordbruksområder og for å bedre klimaet for plantedyrking og husdyrhold. Omfatter også etablering av vegetasjon for å skape bedre arbeidsmiljø, trivsel og vern av bygninger.

Landskapsplantinger:

Etablering av varig vegetasjon for økt omfang av naturlig grønnstruktur, økt trivsel, tilrettelegging for økt biologisk mangfold og forbedring av landskapsbildet. Etablering av vegetasjonssoner for å fange opp jord og næringsstoffer og redusere erosjon og arealavrenning.

Tilskudd inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag

Etablering av fangdammer, kumdammer og kunstige våtmarker for å øke vannløpets selvrensingsevne:

Tilskudd inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

GENERELLE BESTEMMELSER:

Det gis normalt ikke tilskudd til prosjekter der kostnadsoverslaget er mindre enn 10 000 kr. Ved bygningsrestaurering skal ikke tilskuddet overskride 100 000 kr. Summen av tilskudd fra det offentlige skal normalt ikke overskride 70 % av kostnadsoverslaget.

I tilfelle der søkeren får refundert mva. skal tilskuddet beregnes ut fra kostnadsoverslag eks. mva.

Krav til søker:

Tilskudd kan innvilges til foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller vilkårene i forskrift om produksjonstilskudd. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak. Søker må ha godkjent gjødslingsplan og plantevernjournal. Søker må videre ha kart over jordbruksarealene han disponerer, der kulturminner, erosjonsfarlige områder, biologisk mangfold og andre forhold av betydning for miljøet er inntegnet.

Veiledende priser for egeninnsats:

Type arbeid	Veiledende pris
Egeninnsats, dugnad og annen ulønnet arbeidsinnsats	Inntil kr. 300/time
Tillegg for bruk av motorslåmaskin	Inntil 50 kr/time
Tillegg for bruk av traktor m. redskap	Inntil 300 kr/time
Gravemaskin inklusiv fører	Under 8 tonn: 600 kr/time Under 12 tonn: Inntil 800 kr/time Over 12 tonn: 1000 kr/time
Rydding av beiter	Noe gjengrodd: Inntil 1000 kr/daa Middels gjengrodd: Inntil 2000 kr/daa Sterkt gjengrodd: Inntil 3000 kr/daa
Oppsetting av gjerder	Elektrisk gjerde: Inntil 40 kr/meter Nettinggjerde: Inntil 80 kr/meter
Restaurering av steingjerde	Inntil 250 kr/meter
Grinder og gjerdeklyv	Grind: 500 - 1500 kr/stk, gjerdeklyv 350 - 750 kr/stk.